

Kele Szabó Ágnes

A Madáchban mindig történik valami érdekes

Egy projekt a salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola gyakorlatából

A salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola általánosan képző, de a humán műveltségi területet kiemelten fejlesztő intézmény. A különböző művészeti ágak, megnyilvánulási lehetőségek együtt alkotják annak az évente megrendezett tematikus hétnek a programját, amelynek célja egy-egy történelmi korszak sokrétű bemutatása. 2007-ben volt az első tematikus hét. Az elmúlt három év tapasztalatai alapján kialakult egy jól működő szerkezeti keret, de a tartalommal való megtöltés és a konkrét szervezéssel kapcsolatos apró lépések kidolgozása minden évben új feladat elé állítja a szervezőket.

AZ ISKOLA TEHETSÉGGONDOZÓ HAGYOMÁNYAI

Egy iskola arculatát meghatározza a hagyományrendszere. A salgótarjáni Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola rendezvénye, kísérlete a hagyományteremtés mellett a folytonos megújulásra, a diákok és a tanárok együttműködésének bővítésére való törekvést is tükrözi. Ezek az alkalmak komplexitásukkal teremtik meg a lehetőséget az együtt gondolkodásra, az alkotó együttlétre, a közös szórakozásra, a boldogságos pillanatokra.

Iskolánkban csaknem húsz éve indulnak emelt óraszámú csoportok a rajz és vizuális kultúra területén, illetve humán orientációs profillal. Ezek tematikájára épülnek hagyományos rendezvényeink, köztük iskolai, városi, megyei, sőt regionális versenyek is. Ilyenek a vers- és prózamondó versenyek, a társaséneklési verseny, a tudományos diákköri pályázatok, a megyei és regionális középiskolai rajzverseny. Szándékosan említem együtt, egymás mellett a különféle művészeti ágakat, tudományterületeket, megnyilvánulási lehetőségeket, hiszen ezek együtt alkotják az immár harmadik éve megrendezett tematikus hét programját. A tanulókon, tanárokon kívül sok támogatója van a projektnek, amely az iskola falain túlra mutató közösségformáló rendezvényt vált.

A projektmódszer iskolánk művészeti nevelésében

A kerettanterv kimondja, hogy a művészetek tartalmát 11. és 12. évfolyamon az iskola határozhatja meg. Így – élve e lehetőséggel – intézményünkben kidolgoztuk a tantárgy helyi programját, illetve a két évfolyamos időkeret helyett a 11. évfolyamon heti 2 órában

komplexen tanítjuk a tárgyat. Bár ez nem új találmány, valójában napjaink pedagógiai gyakorlatában vált meghatározóvá. Az ország számos iskolájában próbálkoztak, próbálkoznak vele. A módszerek több buktatója is lehet. Egyrészt ez az oktatási forma csapatmunkát kíván, és esetleg a sok bába közt elvesz a gyerek. Már az órákra való felkészülés is jelentős együttműködést igényel. Nehéz egyeztetni időt, igényt, színvonalat. Nem utolsósorban nehéz megosztani a rendelkezésre álló tanítási időt. Hiszen mondanivaló van bőven, ám az idő véges.

Az új tantárgy bevezetésével a komplexitás új lehetősége csillant meg előttünk: tanórai keretben kipróbálhatjuk a társművészetek együttes oktathatóságát. Ráadásul 17 éves korban a tanulók már érettek arra, hogy ismereteiket szintetizálják, párhuzamokat vonjanak, egy-egy korról globális képet alkossanak, egyszóval a komplex tudás birtokosaivá váljanak. Legalábbis ezt tanítja a pszichológia; mégis minden gyakorló tanár elmondhatja, hogy a saját tanóráján ritkán hivatkozhat más órán elsajátított ismeretre. Munkánk során sohasem zárkóztunk el a hagyományostól eltérő, új pedagógiai módszerek kipróbálásától. Most is mást, újszerűt kívántunk nyújtani – kultúrtörténeti összegzést adni, az egymástól elszigetelt ismereteket összekapcsolni, ok-okozati összefüggéseket komplexen láttatni –, hiszen az új érettségi követelmények is ezt kívánják tőlünk. Sokéves pedagógiai tapasztalatunkra, gyakorlati ismereteinkre és ötleteinkre alapozva dolgoztuk ki a tantárgy helyi tantervét. Programunk két részből áll: egyrészt *tanórai foglalkozásokból*, másrészt a velük párhuzamosan folyó *projektmunkából*.

Kronologikusan csoportosítva a művészettörténeti korokat, zenetörténeti, illetve képzőművészet-történeti, egyszóval kultúrtörténeti témákat határoztunk meg. Ezek az eddigi alapozó tanulmányokra épülő szintetizáló, kiegészítő, hozzáadó ismereteket tartalmaznak. A rendszerezett ismeretekre, alapkészségekre jól lehet építeni. Lehetőség van érdekességek, furcsaságok (például különleges hangszerek, zenei csemegék; étkezési szokások, viselet-történet; kiemelkedő egyéniségek, hadvezérek, pápák) megemlítésére is.

Ez a tulajdonképpeni tantárgyi rész – egyik órán zene, másik órán képzőművészet, mindig a megfelelő szaktanár irányításával –, amely hagyományos módon értékelhető. Érdemjegyet részben otthoni feladatra, részben témazáró dolgozatra kaphatnak a tanulók. A projektelmélet kimondja: a megvalósítás során legfőbb cél az együttműködés. Elsősorban a gyerekek együttműködéséről van szó, hiszen az ötletektől a megvalósításig egyéni és csapatmunka fonatát kell létrehozniuk. Döntési helyzeteket kell megélniük, határidőket betartaniuk, részeredményeket produkálniuk, s a projekt végén egy közös produkciót megvalósítaniuk. Akár egy egyszerű zenei, irodalmi, képzőművészeti produkcióban is lehet sokrétű tanulói együttműködés.

Az együttműködés szándékának és lehetőségének a tanárok s egyéb szakemberek között is meg kell lennie. Véleményünk szerint a leginkább sokrétű művészeti együttműködés egy színházi előadás során történik. Hiszen ebben számos – egyébként önálló – művészeti ág képviselteti magát. Ezért döntöttünk úgy, hogy évente színpadra állítunk egy drámai művet az elolvasástól a bemutatóig. A mű ugyan adott, de adaptálása során önálló ismeret-szerzésre, sok kutatómunkára is szükség van.

Az elmúlt években több sikeres előadás született: Shakespeare *Szentivánéji álom*, Molière *Tartuffe* és Arisztophanész *Lüszisztraté* című művét állítottuk színpadra. Idén Déry Tibor és Presser Gábor *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* című zenés művének átiratát adjuk elő.

TEMATIKUS HETEK

Hogyan jön létre egy rendezvénysorozat?

Az ötlet, az elképzelés a legfontosabb. (Már évek óta érlelődött.) Kellenek az innovatív kollégák, akiknek a képzeletét megindítja egy-egy gondolat, s nemcsak elfogadják, de segítik a megvalósítást, sőt maguk is kezdeményeznek. A tematikus hét valójában művészeti program, de be tud kapcsolódni minden, más szaktárgyat tanító kolléga, akinek előadása bemutatja az adott kor természet- és társadalomtudományos eredményeit, újdonságait, s betekintést nyújt a mindennapi életbe is. Szükség van az iskola vezetősége, az igazgató támogatására, sőt együttműködésére. És ami a legfontosabb: motiválható, érdeklődő gyerekekre.

Nézzük meg a hét szerkezetét!

A tematikus hét a tanév második felének télbúcsúztató, farsangi bállal záródó rendezvénye. Az előkészületek már jóval korábban megkezdődnek, hiszen előzetesen *pályázatokat* hirdetünk. A hetet a *nyitó- és a zárórendezvény* fogja keretbe, amely a programindításon és az eredményhirdetésen túl rövid zenei és irodalmi bemutató is. Erre az alkalomra kamarazenekari együttes alakul, együttműködésben az iskola kórusával. A megnyitóra elkészül az *iskolaújság* tematikus különszáma. E héten a *menzán* korbű ételeket kóstolhatunk. Kísérő-programként az *iskolagalériában* aktuális képanyag jelenik meg, benne többek között a rajzfakultációk által készített díszlet, a megyei rajzversenyre vagy az előzetesen meghirdetett pályázatra benyújtott alkotás. Naponta, a nagyszünetben zajlik a *dalnokverseny*, amelyen minden osztály „kórusa” és zenészei az adott kor dallamait idézik. *Délutánonként* legalább két különböző témájú program közül választhatnak az érdeklődők. A hét „*nagyelőadását*”, meghívott előadóként, a korral foglalkozó valamely tudományterület szakértő professzora tartja. *Komplex műveltségi vetélkedőt* hirdetünk a város vonzáskörzetébe tartozó általános iskolák végzős tanulói, illetve saját diákjaink számára is. Hagyományos programjaink: élősakk-bemutató, villámsakkbajnokság, ügyességi-bátorsági *sportversenyek*, matematikai csapatverseny. A hét során többféle témában hallgathatnak előadásokat az érdeklődők. Rövid, *idegen nyelvi előadások* teszik még érdekesebbé a hét programját. Az utolsó tanítási napon *ruhabemutatóval* és bállal koronázzuk meg a rendezvények sorozatát. A korbű ruhák az előzetesen meghirdetett pályázatra készültek. A *bál* mindig a tanárok korbű nyitótáncával kezdődik. Az est további részében a diákönkormányzattal együtt rendezett farsangi mulatságot tartunk.

Az eseményekről előzetes és aktuális tudósítást kaphattak médiatámogatóinktól vonzókörzetünkben a Rádió FOCUS hallgatói, a Salgótarjáni Városi Televízió nézői és a Nógrád Megyei Hírlap olvasói. A hét történéseit fényképeken és videofilmeken dokumentáltuk. A tematikus hét utóélete is jelentős. Egyrészt a résztvevők és a vendégek maradandó élményének bizonyul – igénylik is a folytatást –, másrészt meghívottként városi és megyei rendezvényeken is tovább élnek a képzőművészeti, zenei, színházi produkciók, s nem utolsósorban a városi közvélemény jelentős kulturális eseményként tartja számon.

Az évek során egyre többen vettek részt a hét programjában. Ez jelzi az eseménysorozat népszerűségét, tanítványaink, a tantestület és a technikai dolgozók kiváló együttműködését is. Idén a nyitó- és a zárórendezvényt nem tekintve 2400 résztvételt számoltunk, ami azt jelenti, hogy diákjaink átlagosan legalább három rendezvényen vettek részt. Szinte a teljes tantestület (92%) részt vett a projektben.

Eddigi munkánk során kialakult jó kapcsolatrendszerünknek köszönhetően a versenyek, pályázatok eredményhirdetésekor értékes ajándékokat adhattunk át legügyesebb, legsikereesebb tanítványainknak. A rendezvény költségeit nem tudtuk volna egyedül az iskola költségvetéséből biztosítani. Legjelentősebb támogatóink a következők voltak: Interpress Magazin, Népszava, Magyar Lapkiadók Egyesülete, Sodexho, Bóna Bt., Csépe és társai Kft.

Az idei rendezvény: *Magyar ébredés kora 1772–1848*

Az első két év hetei a reneszánsz bővületében zajlottak. Sokak által ismert, kedvelt korstílus. Kiváló terepet nyújtott a lehetőségek megtapasztalására, a hét rendjének, az előzetes feladatok, az előadások, a vetélkedők és a bemutatók arányának, az együttműködés módjainak a kialakítására. Így 2009-ben már kellő gyakorlat és tapasztalat birtokában rendeztük meg a Magyar ébredés kora című akciót.

Az események a következő rendben követték egymást:

Előzetes feladatként ismét három lehetőség közül választhattak a gyerekek. Hirdettünk versenyt ruhatervezésből és -készítésből, a diákokat hazafias költemény vagy szerelmes vers írására buzdítottuk, valamint pályázatot hirdettünk 2-3 fős csapatoknak a magyar történelem egy jeles eseményét illusztráló kép készítésére.

Az iskolagalériában a pályázati képeken kívül a régmúltat idéző alkotásaival Bottyán Katalin képzőművész mutatkozott be.

2009-ben a Magyar Lapkiadók Egyesülete akkreditáltatta iskolánk mint befogadó intézmény részvételével a sajtó és nyilvánosság tantárgyat, amely 2010-től szabadon választható érettségi tárgy. Ennek fakultáció keretében történő oktatása idén kezdődött. Az ebben részt vevő 33 fős csoport készítette el az iskolaújság reformkori tematikus különszámát, s ők fogják a következő számban írásaikkal értékelni a hét eseményeit.

A megnyitót követően dr. Gréczy Zsoltos Enikő, a Miskolci Egyetem tanára tartott előadást a nyelvújításról, majd a délután ismét a sakké volt: Kempelen Farkas ebben az időben konstruálta a sakkozógépét. Az is, a mi produkciónk is élősakk volt. Közben a tavalyi lovagok idén Mária Terézia testőrségébe igyekeztek felvételt nyerni.

Kedden a dalnokok kezdték a versengést, majd kora délután a természettudományos felfedezések ismertetésével párhuzamosan a reformkor viseletét, öltözködési szokásait bemutató előadás zajlott. Ezeket a nyolcadikosok komplex műveltségi vetélkedője követte.

A szerdai dalnokok produkciói igen jó bevezetőül szolgáltak a „nagyelőadáshoz”, melyet Malina János zenetudós, a Magyarországi Haydn Társaság elnöke tartott, Haydn és az Esterházyak címmel. Ily módon kapcsolódtunk a zeneszerző halálának 200. évfordulójára emlékező országos eseményekhez is. A különleges előadás után iskolánk diákjai komplex műveltségi vetélkedőn bizonyíthatták, hogy kiváló ismerői az adott kor történelmének, művészetének, technikai fejlődésének.

Csütörtökön a nagyszünetben a dalnokok és az érdeklődők ismét megtöltötték az aulát. Délután három program zajlott párhuzamosan. Természettudományos – kísérletezős – bemutató, az életmód és a gyógyászat tárgykörében tartott előadás, valamint matematikai csapatverseny közül választhattak diákjaink.

Az előadások és a vetélkedő után nyelvi előkészítő diákjaink meséket adtak elő németül (a reformkori osztrák kötődés ezt a nyelvet indokolja).

Pénteken zárta a zsűri a dalmokversenyt, s lehetővé vált a közönségzavatok leadása is. Délután – hagyományainkhoz híven – a tanárok palotást táncolva nyitották a divatbemutatót és a diákönkormányzattal közösen szervezett farsangi bált.

A következő hétfőn a zárórendezvényen értékeltük a hét eseményeit, díjaztuk a legkiválóbbakat, amihez jelentős segítséget nyújtottak támogatóink. Ismét nagy sikert arattak a jelvények.

Minden rendezvény után fontos feladat az értékelés, a minősítés, a hibák feltárása, a módosító javaslatok megfogalmazása. A szerkezet bevált. A tartalommal való megtöltés és a konkrét szervezéssel kapcsolatos apró lépések kidolgozása minden évben új feladat elé állítja a szervezőket.

A tematikus hetek programjait nemcsak az iskola diákjainak és dolgozóinak örömeire és épülésére szervezzük, hanem szívesen látunk minden érdeklődő vendéget. Iskolánk rendezvényei évek óta színesítik a város kulturális közéletét is.